

ALFABETO ZIRILIKOZ IDATZITAKO IZENAK EUSKARARA ALDATZEKO TRANSKRIPZIO-SISTEMA

(errusiera, bielorrusiera, ukrainera eta bulgariera)

1. AURKEZPENA

Alfabeto zirilikoa

Alfabeto zirilikoa Europaren ekialdeko eslaviar herri batzuek, tradizioz erlijio ortodoxoek, erabiltzen dute (errusiarrek, ukrainarrek, bielorrusiarrek, bulgariarrek, mazedoniarrek, serbiarrek...), bai eta behialako Sobietar Batasunaren eraginpeko Asiako herri batzuek ere (abkhaziarrek, mongolek, tartariarrek, tajikek, turkmenek, kirgizek, uzbekoek, jakutiarrek...). Dena den, beste batzuk, Sobietar Batasuna desegin eta gero, latindar alfabetora lerratzen ari dira aspaldion (moldaviarrak, azeriarrak, mongoliarrak...).

Dirudienez, ziriliko izena ematen diogun alfabeto hau X. mendean asmatu zuen Bizantzioko misiolari batek, San Klementek, haren bidez Tesalonikako eslaviarrei ebanjelioa beren hizkuntzan jakinarazteko, kristautasuna irakasteko asmoz. Oinarria IX. mendean Zirilo eta Metodio bizantziar misiolari santuek asmatuiko alfabeto glagolitikoan dauka (glagolitikoa greziar alfabetotik eratorri eta Bulgaria aldean garatu zen). Halere, grezierak falta zituen eslaviar fonema batzuk adierazteko, grafema batzuk hebreeratik eta Ekialde Hurbileko beste hizkuntza batzuetatik mailegatu omen zituzten. Berehala, Eliza ortodoxoaren eskutik, alfabeto hori Ekialdeko eslaviarren artean hedatu zen, Bulgaria, Errusia eta inguruko herrialdeetako idazkera nagusi bihurtu arte. Gaurko errusiar alfabetoa 1708an finkatu zen, eta 1918ko erreformarekin lau letra baztertu ziren, gaurko moduan gelditu arte.

Gainerako herrialde eslaviarrek (poloniarrek, txekiarrek, eslovakiarrek, esloveniarrak eta kroaziarrek, kasu), katoliko erromatar edo protestanteak izanik, latindar alfabetoa hobetsi zuten, Baltikoko herrialdeetan bezalaxe.

Alfabeto zirilikoa aski ongi prestatua zen eslaviar hizkuntzak idazteko, baina Kaukasia eta Asiako mintzaireri aplikatu nahi izan zaienean, haien fonema bereziak transkribatzeko, zailtasun ez gutxi gainditu behar izan zituzten, eta zeinu diakritiko ugariz osatu zen. Ez da harritzekoa, beraz, sobietar menekotasunetik irtetea, jende batzuek beren izaera historiko eta linguistikoa greziar hizkuntzaren beste herrien alfabetoetara hurbildu nahi izatea. Horretara, moldaviarrek, hizkuntzaz errumaniarrak izanik, burujabetasuna lortu bezain laster, zirilikoa alde batera utzi eta latindarrera pasatzea erabaki zuten. Gauza bera gertatu da azeriarrak, beren turkiar dialektoa orain latindar grafiaz idazten dute eta. Mongoliarrek ere gauza bera egiten saiatu dira, zirilikoa utzi eta, Txinako mongolen antzera, beren antzinako alfabeto zaharra (uigurra) eskuratzeko.

Interesgarria da, halaber, Serbiaren kasua. Serbiarrek eta kroaziarrek hizkuntza bera dute, baina lehenengoek, ortodoxoak izanik, beren hizkuntza alfabeto zirilikoz idazten dute, eta besteek, kroaziar katoliko erromatarrek, latindar letrak erabiltzen dituzte. Halere, herri bien arteko etsaigo tradizionala gorabehera, kokapen geopolitikoagatik eta Mendebaldearekiko harreman ekonomiko eta kulturalak gero eta ugariagoak izanik eta mendebaldar munduarekin harreman errazagoak izateko, aspaldion Serbian ere latindar alfabetoa aurrera egiten ari da, eta Belgraden, adibidez, kaleen izenak eta kartel publiko gehienak halaxe agertzen dira.

Alfabeto zirilikoaren hitzak euskaraz idazteko irizpideak. Azken urteotako joerak

Ez dira asko, egia esan, euskarak orain arte eslaviar hizkuntzekin izandako harremanak. Hizkuntza horietako izenak gure alfabetora ekartzeko orduan, zubi-hizkuntzaren grafia erabili ohi da: ia beti frantse-sarena Ipar Euskal Herrian eta gaztelaniarena Hego Euskal Herrian.

Alfabeto zirilikoa erabiltzen duten hizkuntzen izenak euskarara ekartzeko orduan, euskararen oinarrituriko irizpideak –eta ez inguruko erdaretan oinarriturikoak– ezartzeko lehen saio taxuzkoak 1990eko hamarkadaren hasieran egin ziren. *Munduko leku-izenak* (Elhuyar-Elkar, 1991) eta *Munduko pertsona-izenak* (Elhuyar-Elkar, 1992) liburuetan berariaz aztertu zen gaia, eta alfabeto zirilikoa euskal grafiara ekartzeko irizpide batzuk ezarri ziren. Hurrengo urteetan, lan horietan proposatutako bidea baliatu zuten, ia erabateko adostasunez, euskal entziklopediek eta euskarazko komunikabideek. Berrikiago, 2005ean, Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak argitaratutako *Onomastika* lanak ere, gaingiroki bada ere, aurreko lan horietan proposatutako bidea berretsi du. *Berria* egunkariaren *Estilo liburua* ere, aski labur bada ere, antzeko irizpideak finkatu ditu. Aipatutako lan horietan guztietan ageri diren irizpideak, guztiz bat ez badatoz ere, aski hurbil daude bata bestetik.

Euskaltzaindiak, alfabeto zirilikoa baliatzen duten hizkuntzen euskararako transkripzio edo transliterazioari orain arte heldu ez badio ere, jada arautuak ditu hizkuntza horietako leku-izen batzuen euskarazko grafia. Hala, 154. arauan (*Europako eskualde historiko-politiko nagusiak*), Errusiako zenbait leku-izen arautu ziren, hala nola *Adigea, Aga-Buriatia, Baxkortostan/Baxkiria, Buriatia, Evenkia, Osetia-Alania, Jamalia, Kabardino-Balkaria, Kalmukia, Karatxai-Txerkesia, Khakasia, Koriakia, Mordovia, Nenetsia, Sakha/Jakutia, Taimiria, Txetxenia, Txukotka, Txuvaxia, Udmurtia...*

Transkripzio-sistemak eta euskararako transkripzio praktikoa

154. arauan alfabeto zirilikoaren gaia berariaz aztertu ez bazen ere, argi eta garbi igartzen da zein den araututako leku-izen horien grafiaren atzean datzan irizpide nagusia: euskararako transkripzio praktikoa bat erabiltzea, euskal entziklopedia eta estilo-liburuek zabalduetako ildo nagusiarekin bat datorrena.

Euskararako transkripzio praktikoa bat proposatzea ez da, noski, aztertutako lehen aukera. Lehenetsi beharreko aukera, zalantzarik gabe, nazioarteko transliterazio-sistema bat¹ –alfabeto latindarra erabiltzen duten hizkuntza guztietarako balio duena– hartzea litzateke, baldin eta nazioartean adostasuna balego, beste alfabeto batzuetan –grekoa, kasurako– gertatzen den moduan.

Zoritxarrez, gaur egun nazioartean ez dago adostasunik, ez da oraino sistema baturik adostu alfabeto zirilikoa alfabeto latindar bihurtzeko. Badira, nolana ere, nazioarteko erakunde batzuek onetsitako transliterazio-sistemak², eta Errusiak berak eta alfabeto zirilikoa erabiltzen duten beste estatu batzuek badute siste-

¹ Komeni da argi bereiztea *transliterazio* eta *transkripzio* kontzeptuak. *Transliterazioa* prozedura hertsia eta normalizatu da, idazkera-sistema baten grafema bakoitzari beste idazkera-sistema bateko grafema bat edo grafema-talde bat esleitzen diona, ahoskera dena dela; hau da, teoriarik ez dago hizkuntza jakin bati lotua, alfabeto bati lotua baizik. Horrek esan nahi du alfabeto hori erabiltzen duen edozein hizkuntzarentzat balagarria dela. *Transkripzioa*, berriz, ez da hain sistema hertsia, eta helburu-hizkuntza bakoitzari lotua dago: jatorri-hizkuntzaren fonetika ahalik eta erarik zehatzenean jasotzea du helburu. Horrek esan nahi du sistema fonetiko-fonologiko bera edo bertsua duten hizkuntzarentzat baino ez duela balio transkripzio bakoitzak.

² Hauek dira transliterazio- eta transkripzio-sistema nagusiak:

- **Transliterazio zientifikoa edo Nazioarteko Sistema Akademikoa.** Kroaziarren alfabetoan oinarrituta dago, eta 1898an kodifikatu zen Prusian, liburutegietan erabiltzeko. Hizkuntza eslaviarrei buruzko linguistikari erabili izan da. Hartan oinarritu dira GOST eta ISO sistemak. Zeinu diakritikoak erabiltzen ditu
- **GOST 16876-71 [errusieraz: ГОСТ 16876-71].** Sobietar Batasuneko Geodesia eta Kartografiako Administrazio Nazionalak sortu zuen 1971n, eta nazioarteko estandar bat izan zen. 2002an, Estatu Burujabeen Erkidegoko Errusia, Armenia, Azerbaijan, Bielorrusia, Kazakhstan, Kirgizistan, Tajikistan, Turkmenistan eta Uzbekistanek baztertu egin zuten GOST 16876-71 sistema, eta ISO 9 sistema ofizialdu zuten GOST 7.79-2000 izenez.
- **ISO 9: 1995** (ISO erakundeak emandako nazioarteko transliterazio-estandarra, alfabeto zirilikoa erabiltzen duten hizkuntza eslaviarren eta hizkuntza ez-eslaviarren karaktereak alfabeto latindarrera aldatzeko. Diakritikoak baliatuz, karaktere ziriliko bakoitzari karaktere latindar baliokide bat esleitzen dion sistema unibokoa da. Horrek esan nahi du ISO 9 sistemaren bidez egindako transliterazio bat alfabeto zirilikora eraman daitekeela atzera –alderantzizko transliterazioa–, baita jatorri-hizkuntza jakin gabe ere. Gaur egungo bertsioa 1995eko da, eta ISO 9: 1986 bertsioa ordezkatu du (badira beste bi bertsio, are lehenagokoak: ISO/R 9: 1954 eta ISO/R 9: 1968).
- **ALA-LC.** Estatu Batuetako biblioteketan eta argitalpenetan erabiltzen da (ALA, American Library Association; LC, Library of Congress). Azken bertsioa 1997an argitaratu zuten ALA eta LC erakundeek. Sistemak, unibokoa izateko, diakritikoak eta karaktere-pareak erabiltzen ditu. ALA-LC sistemak taula bat du alfabeto zirilikoa erabiltzen duen hizkuntza bakoitzerako.
- **BGN/PCGN.** Sistema aski irakurerraza eta ahoskaerraza da ingelesdunentzat (BGN, US Board on Geographic Names; PCGN, Permanent Committee on Geographical Names for British Official Use). BGNk 1944an onartu zuen, eta PCGNk 1947an. Sistemak ez du dieresiaz aparteko diakritikorik erabiltzen; horrez gainera, aukerakoa da puntu goratua (·) erabiltzea anbiguotasun batzuk saihesteko. Askotan, sistemaren bertsio erraztu bat erabiltzen da ingelesezko argitalpenetan BGN/PCGN sistemak taula bat du alfabeto zirilikoa erabiltzen duen hizkuntza bakoitzerako.

ma ofizial bat zirilikoa transliteratzeko, zeinek berea, baina sistema horiek, oro har, ez dute lortu sustraitzerik hizkuntza nagusietan, ia guztiek zeinu diakritiko bereziak erabiltzen baitituzte. Horregatik, hizkuntza nagusietan ez dira nazioarteko sistemak erabiltzen, eta hizkuntza bakoitzak bere sistema/k sortu du/ditu, hizkuntza horietako bakoitzean letrak nola ahoskatzen diren oinarritzat harturik: transkripzio praktikoa, alegia.

Horren ondorioa, jakina, transkripzio-aniztasuna da. Adibidez, Errusiako *Чебоксáры* eta *Грóзный* hiri-izenak honela idazten dira alfabeto latindarra erabiltzen duten hizkuntza batzuetan:

errusiera	ingeleza	gaztelania	frantsesa	alemana	katalana	errumaniera	suediera
Чебоксáры	Cheboksary	Cheboksary	Tcheboksary	Tscheboksary	Txeboksari	Ceboksari	Tjeboksary
Грóзный	Grozny	Grozni	Grozny	Grosny	Grozni	Grozni	Groznyj

Transkripzio praktikoa badu helburu argi bat: ***jatorriz alfabeto batean idatzitako izenak bigarren alfabeto batera aldatzea, bigarren alfabeto erabiltzen duten irakurleek beren irakurtze-ohiturak nabarmen hautsi edo behartu gabe irakurri ahal izan dituzten***. Hizkuntza idatzitik abiatzen da, baina kontuan hartzen ditu ahoskeraren gako nagusiak, jatorrizko ahoskera nabarmen ez desitxuratzearren. Hala ere, esan beharra dago transkripzio praktikoa ez dela transkripzio fonetiko xehe eta guztiz fidagarria, transkripzio praktikoa xedea ez baita hizkuntza arrotz bat ahoskatzen ikasteko sistema bat eraikitzea. Izen arrotzak irakurri ahal izateko hitzarmenezko arau praktikoa bat besterik ez da.

Praktikotasun horrek gidaturik, grafia batzuk sinplifikatu egiten dira. Euskararako transkripzio praktikoa oinarritzko hiru irizpide ditu:

- Irakurketa sinplifikatzea, espezializatu gabeko publikoarentzat onargarria eta ulergarria gerta dadin, erabateko zehaztasunaren kaltetan bada ere.
- Idazketa sinplifikatzea, idazleen eta argitaratzaileen lana errazteko.
- Euskara batuaren sistema grafikoarekin bat datorren sistema bat antolatzea –ahal den neurrian–, gure bi auzo-erdaren jarraitzaile hutsa izango ez dena, eta, ondorioz, aldaerak eta grafia-bikoiztasunak ahalik eta gehien murriztuko dituen.

Horiek horrela, erabilera-eremuak kontuan harturik, Euskaltzaindiak bide hauek hobesten ditu errusiera, bielorrusiera, ukrainera eta bulgariara euskarara aldatzeko:

1. Goi-mailako lan akademikoetan edo espezializatueta, erabateko zehaztasuna behar denean eta alderantzizko transliterazioa egiteko modua ziurtatu behar denean, nazioarteko ISO 9 transliterazio-estandarra, bera baita, bai ISO Estandarizaziorako Nazioarteko Erakundeak, bai alfabeto zirilikoa erabiltzen duten Errusia, Armenia, Azerbaijan, Bielorrusia, Kazakhstan, Kirgizistan, Tajikistan, Turkmenistan eta Uzbekistan estatuek ofizial bihurtu dutena. Hala eta guztiz ere, Nazio Batuen transliterazio-sistemak erabiltzea ere ezin da gaitzetsi.
2. Komunikabideetan, literaturan, irakaskuntza ez espezializatuan eta, oro har, dibulgazioan, hau da, eguneroko erabileran, arau honetan ematen diren euskararako transkripzio praktikoa.

Euskararako transkripzio praktikoa prestatzeko erabilitako irizpideak

Alfabeto zirilikoa erabiltzen duten hizkuntza eslaviar horietako izenak euskaraz emateko, alfabeto horren eta gurearen arteko korrespondentzia fonetikoekin batera, Europako hizkuntza nagusietan erabili diren usadioak ere izan ditugu kontuan. Alde batetik, goi-mailako lan entziklopedikoetan eta zientzia-liburuetan letra batzuen gaineko zeinu diakritikoak (ğ, ë, ê, ž, ĭ, ů, č, š, ŝ, è, û, â) ontzat eman badaitezke ere, beste hizkuntzetako komunikabide eta ohiko argitalpenetan eskuarki egiten dena kontuan izanik, eta erraztearren, kendu egin ditugu zeinu horiek.

Eslaviar hizkuntzetan badira fenomeno berezi batzuk bokal azentugabeetan. Errusieraz, adibidez, *o* azentugabea *a* gisa ahoskatzea. Hala, XIX. mendeko *Толстóй* idazle ezaguna, guk eskuarki *Tólstoí* deitua eta ahoskatua, errusieraz *Talstóy* gisa ezagutzen dute, eta *Борís* ponte-izen ezaguna *Barís* ebakitzen, guk *Bóris* esan arren... Antzeko zerbait gertatzen da *e* azentugabe eta azentudunetan ere, eta horren arabera *e* edota *je*, *ié* ebakitzen. Bestetik, kontsonante batzuen ondoko /i/ fonemak aurrekoa palatizatu egiten du. Fenomeno horiek, ordea, ez dira islatu transkripzio praktikoa, hala jokatzeko duten frantsesak, gaztelaniak, ingelesak, alemanak, katalanak eta beste hizkuntza askok egiten duten modu berean. Aipatzekoa da, azkenik, hitz-bukaerako kontsonante hosdun edo ozenak (*-b*, *-v*, *-d*, *-g*) gortu edo hosgabe ebakitzen direla (*-p*, *-f*, *-t*, *-k*).

Euskararako prestatutako transkripzio-sistema praktikoak grafemen balioa eskaintzen du, baina ez, nahitaez, grafema horiek kasu eta kokapen bakoitzean nola ahoskatu edo irakurri behar diren. Hau da, katalanaren edo ingelesaren antzera, letrek, hitz bakoitzaren arabera, ebakera bat edo beste izan dezakete eslaviar hizkuntzetan. Izan ere, hitza, azentua non duen, era ezberdinez irakurtzen da. Beraz, bokalak **a, e, i, o, u** transkribatu ditugu, izan dezaketen irekiera, itxiera edo neutralizazio-maila kontuan hartu gabe. Bestetik, **w** bokala **y** gisa transkribatzea proposatzen da, gaztelaniaz, frantsesez, ingelesez eta alemanez bezala. Grafema horrek gure **i** eta **e** arteko fonema bat adierazten du, ahoaren behealdean ebakia.

Goranzko diptongoak, ordea, euskal usadioekin bat, hitzaren hasieran **ja, je, jo, ju** gisa eman dira (Cf. euskaraz **jaka, jetzi, joko, jausi...**), baina hitzaren barruan eta bukaeran **ia, ie, io, iu** (**anaia, zelaiek, deiok** bezala). Beheranzkoak, aldiz, beti **ai, ei, oi, ui**.

Kontsonante batzuen ondoko **i** fonemak aurrekoa palatizatu arren (**ni > ñ, li > ll, ti > tt...**), errusieraren eta beste eslaviar hizkuntza batzuen fenomeno automatiko hori ez da transkribatu, ez eta sandhi bilakaerak ere (Cf. euskaraz **ez dakit ba > ezta kipa**). Beraz, latindar alfabetoan idatzirik alemanezko testu batean bezala, non irakurtzen jakiteaz gainera, **ie** taldea alemanez **i** luze gisa irakurri behar dela jakin behar den, eta **Diesel** abizena /**dīzel**/ ahoskatu, eslaviar hizkuntzetan ere badira kontuan hartu beharreko beste arauak ere, hemen azaltzekoak ez direnak.

Gainerako fonemei dagokienez (б, в, г, ґ, д, ж, з, с, ш, й, к, л, м, н, ъ, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, я...), haien transkripzio-taula ematen da, grafema berak eslaviar hizkuntza guztietan beti balio berbera ez duela izaten gogorarazirik.

Transkripzio-taula prestatzean, ahaleginak egin dira argitasuna eta euskal erabilera adosteko, eta, ahal izan den neurrian, nazioartekotasuna ere zaintzeko. Horren ondorioz, euskal hitzetan inoiz gertatzen ez diren bi digrafo erabili dira: **zh** eta **kh**.

- Zirilikoko **ж** letra transkribatzeko, **zh** digrafoa proposatzen da. Adibidez, Pasternak errusiar idazlearen **Доктор Живаго** nobela famatuan agertzen da letra hori. Nobela horretako pertsonaia nagusiaren izena, gaztelaniaz eta ingelesez, **Zhivago** transkribatu da, eta frantsesez eta katalanez, berriz, **Jivago**. Grafema hori transkribatzeko ez da komeni **j** letra erabiltzea, letra horren euskarazko ahoskera oinarritzakoa, Euskaltzaindiaren euskara batuaren ahoskera zaindua arauaren arabera (87. araua), <y> baita (Iparraldeko edo Bizkaiko mendebaldean, adibidez, duen balioaz) eta **j** letra beste kasu batzuetan erabiltzen baita transkripzio-taulan. Horregatik hobetsi da **zh** digrafoa, frantsesezko **j** gisa (edo Lekeition, Otxandion edo Legution **mendija** ebakitzen den bezala) ahoskatzeko.
- Zirilikoko **х** letra transkribatzeko, **kh** digrafoa proposatzen da, gaztelaniazko **j** gisa (Gipuzkoan eskuarki **joan, jaun, jator** edo **josi** hitzak ebakitzen diren bezala) ahoskatzeko, frantsesez, ingelesez eta katalanez egiten den moduan. Adibidez, **Чехов** errusiar idazlea **Txekhov** transkribatzeko da.

2. ALFABETO ZIRILIKOAREN EUSKARARAKO TRANSKRIPZIO PRAKTIKOA

Errusiera, bielorrusiera, ukrainera eta bulgariarren euskararako transkripzio praktikoa

Zutabeen esanahia

1. Errusiera / Bielorrusiera / Ukrainera / Bulgariara: letra alfabeto zirilikoan (letra lau hizkuntzetakoa izan daiteke, hirukoa, bikoa edo bakarrekoa)
2. Euskararako transkripzio praktikoa (eu)
3. Gaztelaniarako transkripzio praktikoa (es)
4. Frantseserako transkripzio praktikoa (fr)
5. Ingeleserako transkripzio praktikoa (en)
6. Katalanerako transkripzio praktikoa (ca)
7. Alemanerako transkripzio praktikoa (de)
8. ISO 9 nazioarteko transliterazio-sistema
9. Bielorrusiako transkripzio-sistema ofiziala; Ukrainako transkripzio-sistema ofiziala; Bulgariako transkripzio-sistema ofiziala
10. Oharrak

Errustiera Bielorrusiera Ukrainera Bulgariera	eu	es	fr	en	ca	de	ISO 9	transkripzio ofizialak bielorrusiera ukrainera bulgariera	Oharra
A, a Архангельск	a Arkhangelsk	a Arjangelsk	a Arkhangelsk	a Arkhangelsk	a Arkhangelsk	a Arkhangelsk	a Arhángel'sk	a a a	kasu guztietan
B, б Новосибирск	b Novosibirsk	b Novosibirsk	b Novosibirsk	b Novosibirsk	b Novosibirsk	b Novosibirsk	b Novosibirsk	b b b	kasu guztietan
B, в, в' Новосибирск	v Novosibirsk	v Novosibirsk	v Novosibirsk	v Novosibirsk	v Novosibirsk	v Novosibirsk	v Novosibirsk	v v v	kasu guztietan
Г, г Архангельск Новгород	g Arkhangelsk Novgorod	g (e edo i aurrean, gu) Arjangelsk Novgorod	g (e edo i aurrean, gu) Arkhangelsk Novgorod	g Arkhangelsk Novgorod	g (e edo i aurrean, gu) Arkhangelsk Novgorod	g Arkhangelsk Novgorod	g Arhángel'sk Novgorod	g	kasu guztietan
Г, г (be) Гродна (uk) Гадяч	h Hrodna Hadiatx	h Hrodna Hadiach	h Hrodna Hadiatch	h Hrodna Hadiach	h Hrodna Hadiatx	h Hrodna Hadiatx	g Grodna Hadiác	h h h, gh ³	Hrodna (Bielorrusierako sistema ofiziala) Hadiach (Ukrainako sistema ofiziala)
Г, г (uk)	g	g	g	g	g	g	g	g	Letra hau ukraineraz baino ez dago
Д, д, Краснодар	d Krasnodar	d Krasnodar	d Krasnodar	d Krasnodar	d Krasnodar	d Krasnodar	d Krasnodár	d (дж = dž) (дз = dz)	kasu guztietan
E, e (1) Пермь (2) Екатеринбург Ельцин (3) Андреев Достоевский (4) Прокопьевск	e Perm je Jekaterinburg Jel'sin ie Andreiev Dostoevski ie Prokopievsk	e Perm e (ye) Ekaterimburgo Yel'sin ie Andreiev Dostoevski ie Prokopievsk	e Perm ie Jekaterinburg Elsine ie (ti ondoren izan ezik) Andreiev Dostoevski ie Prokopievsk	e Perm ye Yekaterinburg Yel'sin, El'sin ye Andreiev Dostoyevsky ye Prokopievsk	e Perm ie Jekaterinburg Jel'sin ie Andreiev Dostoevski ie Prokopievsk	e Perm je Jekaterinburg Jel'zin je Andrejew Dostojewski je Prokopievsk	e Perm' d Krasnodár	ie e je e ie e ie e	(1) beherago zehazten diren kasuetan izan ezik (2) hitzaren hasieran (3) bokal ondoren (4) ь edo ъ ondoren

Errusiera Bielorusiera Ukrainera Bulgariera	eu	es	fr	en	ca	de	ISO 9	transkripzio ofizialak bielorusiera ukrainera bulgariera	Oharra
E, e (bg) Елена	<i>e</i> Elena	<i>e</i> Elena	<i>e</i> Elena	<i>e</i> Elena	<i>e</i> Elena	<i>e</i> Elena	<i>e</i> Elena	<i>e</i>	kasu guztietan
Ë, è (1) Горбачёв Хрущёв (2) Пётр Потёмкин Орёл Королев	<i>o</i> Gorbatxov Khrustxov <i>io</i> Piotr Potiomkin Oriol Koroliov	<i>o</i> Gorbachov Jrusxov <i>io</i> Piotr Potiomkin / Potemkin Orël / Oriol	<i>e</i> Gorbachev Khruschitchev <i>io</i> Piotr Potemkine / Potiomkine Orël / Oriol Koroliov	<i>e</i> Gorbachev Khrushchev <i>yo, e</i> Pyotr Potiomkin Oryol / Orël Korolyov / Korolev	<i>o</i> Gorbatxov Khrusxov <i>io</i> Piotr Potiomkin Oriol Koroliov	<i>o</i> Gorbatschow Chruschtschow <i>jo</i> Piotr Potjomkin Orjol Koroljow	<i>è</i> Gorbačëv Hrusšëv <i>ë</i> Pëtr Potëmkin Orël Korolëv	<i>jo</i> (hitz-hasieran) / <i>io</i> <i>jo</i> (hitz-hasieran) / <i>io</i>	kasu guztietan ж, ч, ш eta ш lehen ondoren
Є, є (uk) Єнакієве	<i>je</i> (hitz-hasieran) / <i>ie</i> (gainerako kasuetan) Jenakiève	<i>ie</i> (hitz-hasieran) / <i>ie</i> Yenakiève	<i>ie</i> Ienakiève	<i>ie</i> Yenakiève	<i>ie</i> Yenakiève	<i>ie</i> Jenakiève	<i>ê</i> Ênakiève	<i>ye</i> (hitz-hasieran) / <i>ie</i>	Letra hau ukraineraz baino ez dago
Ж, ж Нижний Воронеж Брежнев Живаго	<i>zh</i> Nizhni Voronezh Brezhnev Zhivago	<i>zh</i> Nizhni Voronezh Brezhnev Zhivago	<i>j</i> Nijni Voronej Brejnev Jivago	<i>zh</i> Nizhny Voronezh Brezhnev Zhivago	<i>j</i> Nijni Voronej Brejnev Jivago	<i>sch</i> Nischni Woronesch Breschnew Schiwago	<i>ž</i> Nížnij Voronež Břežnev Živago	<i>ž</i> <i>zh</i> ³ <i>zh</i>	kasu guztietan
З, з Казань	<i>z</i> Kazan	<i>z</i> Kazan	<i>z</i> Kazan	<i>z</i> Kazan	<i>z</i> Kazan	<i>s</i> Kasan	<i>z</i> Kazán'	<i>z</i> <i>z</i> <i>z</i>	kasu guztietan
І, і (be) Мінск (uk) Іллічівськ	<i>i</i> Minsk Illitxivsk	<i>i</i> Minsk Illitxivsk	<i>i</i> Minsk Illitxivsk	<i>i</i> Minsk Illitxivsk	<i>i</i> Minsk	<i>i</i> Minsk Illitxivsk	<i>i</i> Minsk Illitčiv's'k	<i>i</i> <i>i</i> <i>i</i>	Letra hau bielorusieraz eta ukraineraz baino ez dago
Ї, і (uk) Іжакевич	<i>i / ji</i> (hitz-hasieran) Jizhakevix	<i>i / yi</i> (hitz-hasieran)	<i>i / yi</i> (hitz- hasieran)	<i>i / yi</i> (hitz- hasieran) Yizhakevyyeh	<i>i</i> Novosibirsk	<i>ji</i>	<i>i</i> İzakevič	<i>i / yi</i> (hitz- hasieran)	Letra hau ukraineraz baino ez dago
И, и Новосибирск	<i>i</i> Novosibirsk	<i>i</i> Novosibirsk	<i>i</i> (i bokal ondoren, и ondoren izan ezik) Novosibirsk	<i>i</i> Novosibirsk	<i>i</i> Novosibirsk	<i>i</i> Novosibirsk	<i>i</i> Novosibirsk	<i>i</i>	Letra hau ez dago bielorusieraz
И, и (uk) Галич	<i>y</i> Halix	<i>y</i> Halych	<i>y</i> Halych	<i>y</i> Halych	<i>y</i> Halych	<i>y</i> Halitsch	<i>i</i> Halíč	<i>y</i>	

Errustiera Bielorrusiera Ukrainera Bulgaria	eu	es	fr	en	ca	de	ISO 9	transkripzio ofizialak bielorrusiera ukrainera bulgaria	Oharra
Й, й (1) Нижний Достоевский Грозный	ez da transkribatzen Nizhni Dostoyevski Grozny	ez da transkribatzen Nizhni Dostoyevski Grozni	ez da transkribatzen Nijni Dostoyevski Grozny	ez da transkribatzen Nizhny Dostoyevsky Grozny	ez da transkribatzen Nijni Dostoyevski Grozni	ez da transkribatzen Nischni Dostoyevski Grosny	<i>j</i> Nizhniy Dostoyevskiy Groznyy		(1) amaieran <ий> edo <ий> diten hitzetan ^s
	<i>j</i> Joixkar-Ola	<i>y</i> Yoshkar-Olá	<i>i</i> Iochkar-Ola	<i>y</i> Yoshkar-Ola	<i>i</i> Ioixkar Olá	<i>j</i> Joschkar-Ola	<i>j</i> Joixkar-Ola	<i>j</i> y y	(2) hitz-hasieran
	<i>i</i> Maikop Tolstoi	<i>i</i> Maikop Tolstoi	<i>i</i> Maikop Tolstoi	<i>y</i> Maykop Tolstoy	<i>i</i> Maikop Tolstoi	<i>i</i> Maikop Tolstoi	<i>j</i> Majkóp Tolstoj	<i>j</i> i y	(3) gainerako kasuetan
К, к Чебоксары	<i>k</i> Txeboksary	<i>k</i> Cheboksary	<i>k</i> Tcheboksary	<i>k</i> Cheboksary	<i>k</i> Txeboksari	<i>k</i> Tsheboksary	<i>k</i> k k	<i>k</i> k k	kasu guztietan
Л, л Челябинск	<i>l</i> Txelebinsk	<i>l</i> Cheljabinsk	<i>l</i> Tcheliabinsk	<i>l</i> Chelyabinsk	<i>l</i> Txelebinsk	<i>l</i> Tshelebinsk	<i>l</i> l l	<i>l</i> l l	kasu guztietan
М, м Самара	<i>m</i> Samara	<i>m</i> Samara	<i>m</i> Samara	<i>m</i> Samara	<i>m</i> Samara	<i>m</i> Samara	<i>m</i> Samára	<i>m</i> m m	kasu guztietan
Н, н Магадан Солженицын	<i>n</i> Magadan Solzhentsyn	<i>n</i> Magadán Solzhentsyn	<i>n</i> Magadan Solzhentsyn <small><i>n</i> (ne hitzaren amaieran, baldin eta и edo ы ondoren bada) Magadan Soljenitsyne</small>	<i>n</i> Magadan Solzhentsyn	<i>n</i> Magadan Soljenitsin	<i>n</i> Magadan Solschenizyn	<i>n</i> Magadan Solženitsyn	<i>n</i> n n	kasu guztietan
О, о Новосибирск	<i>o</i> Novosibirsk	<i>o</i> Novosibirsk	<i>o</i> Novossibirsk	<i>o</i> Novosibirsk	<i>o</i> Novosibirsk	<i>o</i> Novosibirsk	<i>o</i> Novosibirsk	<i>o</i> o o	kasu guztietan
П, п Пермь	<i>p</i> Perm	<i>p</i> Perm	<i>p</i> Perm	<i>p</i> Perm	<i>p</i> Perm	<i>p</i> Perm	<i>p</i> Perm'	<i>p</i> p p	kasu guztietan
Р, р Новосибирск	<i>r</i> Novosibirsk	<i>r</i> Novosibirsk	<i>r</i> Novosibirsk	<i>r</i> Novosibirsk	<i>r</i> Novosibirsk	<i>r</i> Novosibirsk	<i>r</i> Novosibirsk	<i>r</i> r r	kasu guztietan
С, с Новосибирск	<i>s</i> Novosibirsk	<i>s</i> Novosibirsk	<i>s</i> Novosibirsk	<i>s</i> Novosibirsk	<i>s</i> (bi bokalen artean: ss) Novosibirsk	<i>s</i> Novosibirsk	<i>s</i> Novosibirsk	<i>s</i> s s	kasu guztietan

Errusiera Bielorrusiera Ukrainera Bulgariera	eu	es	fr	en	ca	de	ISO 9	transkripzio ofizialak bielorrusiera ukrainera bulgariera	Oharra
Т, т Владивосток	<i>t</i> Vladivostok	<i>t</i> Vladivostok	<i>t</i> Vladivostok	<i>t</i> Vladivostok	<i>t</i> Vladivostok	<i>t</i> Vladivostok	<i>t</i> Vladivostok	<i>t</i> <i>t</i> <i>t</i>	kasu guztietan
У, у Уфа	<i>u</i> Ufa	<i>u</i> Ufa	<i>ou</i> Oufa	<i>u</i> Ufa	<i>u</i> Ufa	<i>u</i> Ufa	<i>u</i> Ufa	<i>u</i> <i>u</i> <i>u</i>	kasu guztietan
Û, ù (be) Быхаў	<i>u</i> Bykhaŭ	<i>w</i> Bykhaŭ	<i>w</i> Bykhaŭ	<i>w</i> Bykhaŭ		<i>u</i> Bychau	<i>ü</i> Byhaŭ	<i>ú</i>	Letra hau bielorrusieraz baino ez dago
Ф, ф Уфа	<i>f</i> Ufa	<i>f</i> Ufa	<i>f</i> Oufa	<i>f</i> Ufa	<i>f</i> Ufa	<i>f</i> Ufa	<i>f</i> Ufa	<i>f</i> <i>f</i> <i>f</i>	kasu guztietan
Х, х Хабаровск Чехов	<i>kh</i> ² Khabarovsk Tshekhov	<i>j</i> Jabárovsk Chéjov	<i>kh</i> Khabarovsk Tshekhov	<i>kh</i> Khabarovsk Chekhov	<i>kh</i> Khabarovsk Tshekhov	<i>ch</i> Chabarowsk Tshechew	<i>h</i> Habarovsk Čehov	<i>ch</i> <i>kh</i> ³ <i>h</i>	kasu guztietan
Ц, ц Новокузнецк	<i>ts</i> ² Novokuznetsk	<i>ts</i> Novokuznetsk	<i>ts</i> Novokouznetsk	<i>ts</i> Novokuznetsk	<i>ts</i> Novokuznetsk	<i>z</i> Nowokusnezsk	<i>c</i> Novokuzneck	<i>c</i> <i>ts</i> ³ <i>ts</i>	kasu guztietan
Ч, ч Челябинск	<i>tx</i> ² Tcheliabinsk	<i>ch</i> Cheliabinsk	<i>tch</i> Tchehiabinsk	<i>ch</i> Chelyabinsk	<i>tx</i> Tcheliabinsk	<i>tsh</i> Tshehejabinisk	<i>č</i> Čeljabinsk	<i>č</i> <i>ch</i> ³ <i>ch</i>	kasu guztietan
Ш, ш Йошкар-Ола Пушкин	<i>x</i> ² Joxkar-Ola Puxkin	<i>sh</i> Yoshkar-Ola Pushkin	<i>ch</i> Jochkar-Ola Pouchkine	<i>sh</i> Yoshkar-Ola Pushkin	<i>ix</i> Ioixkar Olà Puixkin	<i>sch</i> Joschkar-Ola Puschkin	<i>š</i> Joškar-Ola Puškin	<i>š</i> <i>sh</i> ³ <i>sh</i>	kasu guztietan
Щ, щ Благовещенск Щедрин	<i>stx</i> Blagovestxensk Stxedrin	<i>shch</i> Blagoveshchensk Shchedrin	<i>chtch</i> Chchehdrine	<i>shch</i> Blagoveshchensk Shchedrin	<i>stx</i> Blagovexxensk Sxedrin	<i>schtsch/sstsch</i> Blagoweschtschensk Schtschedrin	<i>š</i> Blagoveshensk Sedrin	<i>sch</i>	kasu guztietan (Letra hau bielorrusieraz ez dago)
Щ, щ (bg) Търговище	<i>xt</i> Targovixte	<i>sht</i> Targovixhte	<i>cht</i> Targovixhte	<i>sht</i> Targovixhte		<i>scht</i> Targowixhte	<i>š</i>	<i>sht</i>	kasu guztietan
Ъ, ъ	ez da transkribatzen	ez da transkribatzen	ez da transkribatzen	ez da transkribatzen	ez da transkribatzen	ez da transkribatzen	ez da transkribatzen		kasu guztietan (Letra hau bielorrusieraz eta ukraineraz ez dago)
Ъ, ъ (bg) Велико Търново	<i>a</i> Veliko Tarnovo	<i>a</i> Veliko Tarnovo	<i>a</i> Veliko Tarnovo	<i>a</i> Veliko Tarnovo	<i>a</i> Veliko Tarnovo	<i>a</i> Veliko Tarnowo	<i>a</i> Veliko Tarnovo	<i>a</i>	kasu guztietan

Errustera Bielorrusiera Ukrainera Bulgaria	eu	es	fr	en	ca	de	ISO 9	transkripzio ofizialak bielorrusiera ukrainera bulgaria	Oharra
Б, б Чебоксары	у Тхебоксары	у Чебоксары	у Тхебоксары	у Чебоксары	і Тхебоксари	у Тscheboksary	у Čeboksáry	у	kasu guztietan (Letra hau ukraineraz eta bulgariaraz ez dago)
Б, б Тюмень Дальнегорск	ez da transkribatzen Тiumen Dalnegorsk	ez da transkribatzen Тiumén Dalnegorsk	ez da transkribatzen Тioumen Dalnegorsk	ez da transkribatzen Tyumen Dalnegorsk	ez da transkribatzen Tiumen Dalnegorsk	ez da transkribatzen Tjumen Dalnegorsk	Тiumen' Dal'negorsk	у	
Э, э Улан-Удэ	е Улан-Уде	е Улан-Удэ	е Oulan-Oude	е Улан-Уде	е Улан-Удэ	е Улан-Уде	è Ulan-Udè	е	kasu guztietan (Letra hau bulgariaraz eta ukraineraz ez dago)
Ю, ю (1) Юрий Южный (2), Тюмень	ју Јuri Јuzhny iu Тiumen	ју Јuri Јuzhny iu Тiumén	iou Iouri Ioujny iou (iou bokal ondoren, «и» ondoren izan ezik) Тioumen	ју Јuri Јuzhny ју Tyumen	iu Iuri Iujni iu Tiumen	ју Јuri Јuschny ју Tjumen	ù Ůrij Ůžnyj ù Tümen'	ju yu yu yu iu iu yu	(1) hitz-hasieran (2) gainerako kasuetan
Я, я (1) Ярославль (2) Красноярск Маяковский	ја Јaroslavl ia Красноярск Маiaковский	ја Јaroslavl ја Красноярск Маiaковский	ia Iaroslavl ia (ia bokal ondoren, «и» ondoren izan ezik) Красноярск Маiaковский	ја Јaroslavl ја Krasnoyarsk Mayakovsky	ia Iaroslavl ia Krasnoyarsk Maiakovski	ја Јaroslavl ја Krasnojarsk Maiakowski	á Ároslavl' á Krasnoársk Maiaákovskij	ja ya ya ya ia ia ya	(1) hitzaeren hasieran (2) gainerako kasuetan

³ gh erabiltzen da зг (zgh) transliteratzeko, ж (zh) letraren transliterazioarekin ez nahastearen.

⁴ Ukrainerazko ж, х, и, ч eta ш konsonanteak bikoiztuta daudenean, bakundu egin daitezke transliterazioa erraztearen. Adibidez: Запоижа → Zaporizhia translitera daiteke, eta ez derrigor Zaporizhia.

⁵ Ukraineraz, <ий> digrafoaren amaterako <и> grafema transkribatu ohi da beste hizkuntzetan, baina, errustierarekiko koherenztiaz, euskaraz ez transkribatzea proposatzen da.

⁶ Apostrofoa eta Ъ zeinua transliteratu gabe utz daitezke (adibidez, Либия → Livy translitera daiteke, eta ez derrigor L'viv), ъ eta Ъ kasuetan izan ezik; hatak 'o eta 'i transliteratzen dira beti.

3. ADIBIDEAK

Hona hemen aurreko transkripzio-taula aplikatuz nola transkribatzen diren euskarara jatorriz alfabeto zirilikoan idatzitako zenbait pertsona-izen ezagun (leku-izenen adibideak Europako hiriei buruzko arauan ikus daitezke):

euskara	jatorrizko idazkera	gaztelania	frantsesa	ingeleza	alemana	ISO 9
Bielorrusia						
Aliaksandr Lukaxenka (bielorrusieratik transkribatua)	Аляксандр Лукашэнка (bielorrusiera) Александр Лукашенко (errusiera)	Aleksandr Lukashenko	Aliaksandr Loukachenka / Aleksandr Loukachenko	Alexander Lukashenko	Aljaksandr Lukaschenka	Aláksandr Lukašėnka
Stanislau Xuxkevitz	Станіслаў Шушкевіч	Stanislaw Shushkevich	Stanislaw Chouchkievitch	Stanislau Shushkevich	Stanislau Schuschkewitsch	Stanisláŷ Šuškevič
Bulgaria						
Aleksandar Stamboliiski (transliterazio ofiziala: Aleksandar Stamboliyski)	Александър Стамболийски	Alejandro Stamboliski	Alexandre Stambolijski	Aleksandar Stamboliyski	Aleksandar Stambolijski	Aleksand’r Stambolijski
Georgi Parvanov (transliterazio ofiziala: Georgi Parvanov)	Георги Първанов	Georgi Parvanov	Gueorgui Parvanov	Georgi Parvanov	Georgi Parwanow	Georgi P’rvanov
Khristo Stoitskov (transliterazio ofiziala: Hristo Stoichkov)	Христо Стоичков	Hristo Stoichkov	Hristo Stoitchkov	Hristo/Khristo Stoichkov	Christo Stoitschkow	Hristo Stoičkov
Todor Zhivkov (transliterazio ofiziala: Todor Zhivkov)	Тодор Живков	Todor Zhivkov	Todor Jivkov	Todor Zhivkov	Todor Schiwkow	Todor Živkov
Errusia						
Aleksandr Puxkin	Александр Пушкин	Aleksandr Pushkin	Alexandre Pouchkine	Alexander Pushkin	Alexander Puschkin	Aleksánder Púškin
Aleksandr Solzhenitsyn	Александр Солженицын	Aleksandr Solzhenitsyn	Alexandre Soljenitsyne	Aleksandr Solzhenitsyn	Alexander Solschenizyn	Aleksánder Solženícyn
Andrei Sakharov	Андрей Сахаров	Andrei Sájarov	Andrei Sakharov	Andrei Sakharov	Andrei Sacharow	Andrėj Sáharov
Anton Txekhov	Антон Чехов	Antón Chéjov	Anton Tchekhov	Anton Chekhov	Anton Tschechow	Antòn Chéchov
Boris Jeltsin	Борис Ельцин	Boris Yeltsin	Boris Eltsine	Boris Yeltsin	Boris Jelzin	Boris El’cin
Dmitri Medvedev	Дмитрий Медведев	Dmitri Medvédev	Dmitri Medvedev	Dmitry Medvedev	Dmitri Medwedew	Dmitrij Medvedev
Dmitri Xostakovitz	Дмитрий Шостакович	Dmitri Shostakóvich	Dmitri Chostakovitch	Dmitry Shostakovich	Dmitri Schostakowitsch	Dmitrij Šostakovič
Fiodor Dostoievski	Фёдор Достоевский	Fiódor Dostoievski	Fiodor Dostoievski	Fyodor Dostoyevsky	Fjodor Dostojewski	Fėdor Dosto’evskij
Igor Stravinski	Игорь Стравинский	Ígor Stravinski	Igor Stravinski	Igor Stravinsky	Igor Strawinski	Igor’ Stravinskij
Iosif Stalin	Иосиф Сталин	Iósif Stalin	Joseph Staline	Josef Stalin	Josef Stalin	Iosif Stalin
Juri Gagarin	Юрий Гагарин	Yuri Gagarin	Iouri Gagarine	Yuri Gagarin	Juri Gagarin	Ůrij Gagárin

euskara	jatorrizko idazkera	gaztelania	frantsesa	ingeleza	alemana	ISO 9
Lenin (Vladimir Ilitx Ulianov)	Лéнин (Владимир Ильич Ульянов)	Lenin (Vladimir Ilich Uliánov)	Lénine (Vladimir Ilitch Oulianov)	Lenin (Vladimir Ilyich Ulyanov)	Lenin (Wladimir Iljitsch Uljanow)	Lénin (Vladimir Il'ič Ul'ánov)
Leon Trotski (Lev Davidovitx Bronstein)	Лев Троцкий (Лев Давидович Бронштéйн)	León Trotski (Lev Davidovich Bronstein)	Léon Trotski (Lev Davidovitch Bronstein)	Leon Trotsky (Lev Davidovich Bronstein)	Leo Trotzki (Lew Dawidowitsch Bronstein)	Lev Tróckij (Lev Davidovič Bronštéjn)
Leonid Brezhnev	Леонид Брежнев	Leonid Brézhnev	Léonid Brejnev	Leonid Brezhnev	Leonid Breschnev	Leonid Brežnev
Lev Tolstoi	Лев Толсто́й	Lev Tolstói / León Tolstoy	Léon Tolstoï / Lev Tolstoï	Leo Tolstoy / Lev Tolstoy	Lew Tolstoi	Lev Tolstóij
Maksim Gorki (Aleksi Maksimovitx Pexkov)	Максим Горький (Алексе́й Макси́мович Пешков)	Maksim/Máximo Gorki (Alekséi Maksímovich Péshkov)	Maxime Gorki (Aleksēi Maksimovitch Pechkov)	Maxim Gorky (Aleksy Maksimovich Peshkov)	Maxim Gorki (Alexei Maximowitsch Peschkow)	Maksim Gor'kij (Alekséj Maksimovič Péškov)
Maria Xarapova⁷	Мария Шарапова	Mariya Sharápova	Maria Sharapova/ Charapova	Maria Sharapova	Maria Scharapowa	Mariya Sharapova
Mikhail Gorbaxov	Михаил Горбачёв	Mijaíl Gorbachov	Mikhaíl Gorbachev	Mikhail Gorbachev	Michail Gorbatschow	Miháil Gorbačëv
Nikita Khrustxov	Никита Хрущёв	Nikita Jrushchov	Nikita Khrouchtchev	Nikita Khrushchev	Nikita Chruschtschow	Nikita Hrušëv
Nikolai Rimski-Korsakov	Николай Римский-Корсаков	Nikolái Rimski-Kórsakov	Nikolaï Rimski-Korsakov	Nikolai Rimsky-Korsakov	Nikolai Rimski-Korsakow	Nikolaj Rimskij-Korsakov
Piotr Txaikovski	Пётр Чайковский	Piotr Chaikovski	Piotr Tchaïkovski	Pyotr Tchaikovsky	Pjotr Tschaikowski	Pëtr Čajkovskij
Rudolf Khametovix Nuriev⁸	Рудольф Хаметович Нуриев (errusiera) Rudolf Xämät uli Nuriev (tatarera)	Rudolf Xämät uli Nuriev/ Rudolf Jametovich Nureyev	Roudolf Khametovitch Nouriev	Rudolf Khametovich Nureyev	Rudolf Chametowitsch Nurejew	Rudol'f Hametovič Nuriev
Vladimir Maiakovski	Владимир Маяковский	Vladimir Mayakovski	Vladimir Maïakovski	Vladimir Mayakovsky	Wladimir Majakowski	Vladimir Maákóvskij
Vladimir Putin	Владимир Путин	Vladimir Putin	Vladimir Poutine	Vladimir Putin	Wladimir Putin	Vladimir Pútín
Ukraina						
Andrii Xevtxenko	Андрій Шевченко	Andriy Shevchenko	Andrii Chevtchenko	Andriy Shevchenko	Andrij Schewtschenko	Andrij Ševčenko
Julia Tymoxenko	Юлія Тимошенко	Yúliya Tymoshenko	Iouliya Tymochenko	Yulia Tymoshenko	Julija Tymoschenko	Ūliá Timošenko
Leonid Kutxma	Леонід Кучма	Leonid Kuchma	Leonid Koutchma	Leonid Kuchma	Leonid Kutschma	Leonid Kýčma
Viktor Justxenko	Віктор Ющенко	Viktor Yúshchenko	Viktor Iouchtchenko	Viktor Yushchenko	Wiktor Juschtschenko	Viktor Ūšenko

Euskaltzaindiak 2009ko otsailaren 27an onartua, Donostian

⁷ AEBn bizi denez, euskaraz ohikoa da ingeles grafiaz idaztea (baita frantsesez eta gaztelaniaz ere).

⁸ Ohikoa da *Nureyev* grafiaz idaztea, izen artistikoa grafia horrekin zabaldu baitzen.

4. ERANSKINA: ERRUSIERA, BIELORRUSIERA, UKRAINERA ETA BULGARIERAREN TRANSLITERAZIO OFIZIALEN EGOERA

Errusiera

Errusierazko izenak –eta, oro har, alfabeto zirilikoa erabiltzen duten gainerako hizkuntzen izenak– latindar alfabetora aldatzeko, hainbat transliterazio-sistema daude. Sobietar Errepublika Sozialisten Bata-suna estatu ohiak GOST 16876-71 sistema ofizial bihurtu zuen 1971n, eta Nazio Batuen Erakundeak sistema hori bera onartu zuen 1987an. Dena den, 2002an Errusiak ISO 9 sistema ofizial bihurtu zuen GOST 7.79-2000 izenaz. Nolanahi ere, nazioarteko transliterazio-sistemak, zeinu diakritiko bereziak erabiltzen baitituzte, ez dira errotu ohiko erabileran, eta hizkuntza nagusi gehienetan transkripzio praktikoak erabiltzen dira, hizkuntza bakoitzaren grafiara eta ahoskeraren arabera moldatuak.

Bielorrusiera

Errusierarekin eta, oro har, alfabeto zirilikoa erabiltzen duten gainerako hizkuntzekin gertatzen den bezala, sistema bat baino gehiago dago bielorrusierazko izenak latindar alfabetora aldatzeko⁹. Gainera, Bielorrusian bertan bi sistema ofizial daude: GOST 7.79 sistema (ISO 9 sistema bera da), toponimiarako izan ezik; eta toponimiarako sistema («Инструкция по транслитерации географических названий Республики Беларусь буквами латинского алфавита»: bielorrusierazko izen geografikoak latindar alfabetora transliteratzeko jarraibidea), 2000. urtean onartua; 2007. urtean berrikusia izan zen, eta digrafo batzuk kendu ziren, Nazio Batuen aholkuari jarraituz. Sistema hori da, hain zuzen, Nazio Batuen UNGEGN taldeak aholkatzen duena, baina Nazio Batuek ez dute oraindik ofizialki sistema hori onartu¹⁰.

Nolanahi ere, nazioarteko transliterazio-sistemak, zeinu diakritiko bereziak erabiltzen baitituzte, ez dira errotu ohiko erabileran, eta hizkuntza nagusi gehienetan transkripzio praktikoak erabiltzen dira, hizkuntza bakoitzaren grafiara eta ahoskeraren arabera moldatuak.

Ukrainera

Errusierarekin eta, oro har, alfabeto zirilikoa erabiltzen duten gainerako hizkuntzekin gertatzen den bezala, sistema bat baino gehiago dago ukrainerazko izenak latindar alfabetora aldatzeko. Gainera, bi transliterazio-sistema ofizial daude Ukrainan:

- Ukrainako transliterazio-sistema ofiziala¹¹, 1996an ezarria Ukrainako leku-izenak ukraineratik ingelesera transliteratzeko. Ukrainaren independentzia aurretik –1991– leku-izenak errusieratik aldatzen ziren latindar alfabetora, eta hori aldatzeko ofizial bihurtu zuen Ukrainak bere sistema. Sistema, berez, ingeleserako baino ez da ofiziala, eta Nazio Batuen Erakundeak erabiltzen du, baita estatu batzuen atzerri-zerbitzu ofizialek ere. Sistemak ez du diakritikorik erabiltzen.
- Ukrainako pasaporteetan pertsona-izenak transliterazio-sistema ofiziala, 2007an Ukrainako Ministro Kontseiluak ofizial bihurtua. 1996an leku-izenetarako ofizial bihurtutako sistema bera da. Lehentitako transliterazio-sistema da pasaporteetan ukrainerazko pertsona-izenak ingelesez agerrarazteko. Hala ere, norberak aukera du nahi duen ingelesezko grafia emateko bere izen-deiturei.

Nazioarteko transliterazio-sistemak ez dira errotu hizkuntzetan, zeinu diakritiko bereziak erabiltzen baitituzte, eta hizkuntza nagusi gehienetan transkripzio praktikoak erabiltzen dira, hizkuntza bakoitzaren grafiara eta ahoskerara hurbiltzen direnak.

⁹ Bielorrusiera latindar alfabetoan ere idatzi zen garai batean, baina gaur egun ez da ofiziala.

¹⁰ No romanization system for Byelorussian (Belarusian) has been approved at the United Nations conferences on the standardization of geographical names (REPORT ON THE CURRENT STATUS OF UNITED NATIONS ROMANIZATION SYSTEMS FOR GEOGRAPHICAL NAMES. Compiled by the UNGEGN Working Group on Romanization Systems. Version 3.0, March 2008) (http://www.eki.ee/wgrs/rom2_be.pdf)

¹¹ <http://www.brama.com/art/transliterationu.html> (ukraineraz); <http://www.rada.gov.ua/translit> (ingelesez)

Bulgariera

2007ko urtarrilaren lehenaz geroztik, bulgariera hizkuntza ofiziala da Europar Batasunean. Bulgariera latindar alfabetora aldatzeko, hainbat sistema daude, nazioartekoak (zeinu diakritikoak erabiltzen dituzte) eta hizkuntza bakoitzerako transkripzio praktikoak (zeinu diakritikorik erabiltzen ez dituztenak). Bulgariako estatuak, duela gutxi arte, ez zuen transliterazio-sistema ofizialik. Ikusirik Bulgarian bertan gero eta gehiago erabiltzen zela alfabeto latindarra komunikazio-sistema berrietan (mezu elektronikoak, telefono bidezko mezuak), eta hor zebilen irizpide-aniztasunari kaltegarri iritzita, Bulgariako Gobernuak diakritikorik gabeko sistema bat ofizial bihurtu du alfabeto zirilikoz idatzitako bulgariera latindar alfabetora aldatzeko.

Sistema hori 1990eko hamarkadan sortu zuen Bulgariako Zientzia Akademiaren Matematika eta Informatika Institutuko Logika Matematikoko Sailak, eta 1995 erabili zen ofizialki lehen aldiz bulgarierazko Antartikako leku-izenak latindar alfabetora aldatzeko. 2006an, Bulgariako Gobernuak sistema hori onartu eta ofizial bihurtu zuen nortasun-agirietan, errepide-seinaleetan, kale-izenetan, informazio-sistema ofizialetan, datu-baseetan, tokian tokiko webgune ofizialetan eta abarretan erabiltzeko, baita nazioartean erabiltzeko ere. Horretarako, *Bulgariera ulergarria*¹² izeneko programa abian jarri dute, eta 30.000 izen bereziz osatutako datu-base bat sortu dute bulgarierazko izen bereziak latindar alfabetora nola aldatu jakinarazteko (pertsone-izenak eta leku-izenak).

Transliterazio-sistema ofizialak ingelesari begira egina dago, hau da, ingelesaren grafia dago sistema-aren oinarrian. Izan ere, ingelesa, gaur egun, *lingua franca* da munduan, eta horren aldeko apustua egin du Bulgariak, kontuan izanik badirela munduan ingeles-hiztunak ez diren milioika hiztun beren hizkuntzak ingeles-grafiaren arabera transkribatuak dituztenak edo ingeles-grafiaren arabera idazten direnak, hala nola Indiakoak edo Afrikako asko. Alde horretatik, ingelesaren grafia gero eta ezagunagoa da beste hizkuntzetako hiztunentzat ere, eta horregatik egin du hautu hori Bulgariako Gobernuak.

Funtsean, sistema ofizialak Estatu Batuetan eta Erresuma Batuan ofiziala den BGN/PCGN sistema bezalakoa da, salbuespen gutxi batzuekin.

Ikusteko dago orain zer gertatuko den hurrengo urteetan hizkuntzaz hizkuntzako transkripzio praktikoekin (hala nola frantsesaren grafia, gaztelaniaren grafia edo alemanaren grafia darabilten sisteme-kin). Uste izatekoa da Bulgariako Gobernuaren ofizialtasunaren babesarekin sistema ofiziala nagusituz joango dela, baina, gaur egun, eta sistema ofiziala berria dela kontuan izanda, ez da oraindik nabarmen nagusitu. Garbi dago, bestalde, diakritikoak erabiltzen dituzten transliterazio-sistemak ez direla nagusitu masa-komunikabideetan; arlo akademikoen, liburutegien katalogazio-zerbitzuen eta Nazio Batuen mendeko erakundeen barnean baino ez dira erabiltzen.

Bulgariako Gobernuaren sistema ofizialaren araberako transkripzioa nazioartean nagusituko balitz, euskara ere nazioarteko joerara biltzea komeniko litzateke.

¹² <http://transliteration.mdaar.government.bg/trans.php>

